

מדברים על הסברה בכתב ובע"פ ואני אומר ביחוד בע"פ,
ובפעולה של שנים נגיע להוצאות.
בעתון אני חושך אפילו אם לא מן התחלה. צריך
גם למצוא דרך של הדבקה מודעות בכפרים. צריך לכוון את הפעולה
שלנו גם למזרח.

ז' חשרי
11 אוקטובר
יום ו'

המשך.

י. יודילביץ: ברוסיה וברומניה היינו מעורים בחרבות
הארץ, והדבר לא עמד לנו ביום זעם. אם לעשות דבר מה בקרב
הערבים - יש להתחיל מהעיר. יש לסדר חאים ערביים שנחקשו אחם,
שנחן להם חנוך סוציאליסטי. ע"י חא זה נפיץ תעמולה סעמדית גם
בכפרים. בעד הוצאת דבר ערבי צריכים להשתתף גם בעתוני חוץ.
חיים שטורמן: לא קל להקים כפרים לפרעות, אם כי יש
קבוצות ובודדים המוכנים לכל מעשה גבורה. הכפר בכללו ספחד מעונש
הממשלה ופחתנגדות הממשלה. קנין חולדה יוצא מן הכלל וחסוה.
למקום שיש בו חתנגדות עזה לא ילך הערבי. הפלה שומע הכל אך אינו
סאמין. נקל לו להאמין שמה שספרו לו הוא שקר מאשר ההיפך. בכוח
עתון בעסק אנו לא נוכל לעשות כלום. אנו יכולים לבוא בדברים
בפגישות אישיות. עלינו לחדול מהיות אלמים. השפה המוכנה לערבי
היא דוקא השפה המשובשת שלנו. אולם מעטים בחוכנו היודעים גם שפה זו.

יש צורך שהמתישבים ידעו ערבית. בחוכו נפוצות גוזמאות ובדיות לא נחות סבקרוב הערבים. בין הערבים נקל לפעול ע"י פרובוקציה - ורק המכיר את נפש הערבים יוכל להנצל מפרובוקציה זו.

עחון ערבי, כמו כל עחון, יש בו חועלת. אולם עחון שיצא עכשיו ויחזק במאורעות לא ישפיע. העחון צריך לצאת לאחר שיהיה שקט. בכפרים לא חתה נכרת השפעת העחון. כאן יש צורך בסידור פגישות ובבקורים. הערבים אוהבים מאוד להתייעץ ולהפגש.

בימי המאורעות היו יחוסים טובים בין עין חרוד ובין קומי. הערבים החאמצו להסביר שהם לא יחנפלו ולא יפגעו - כל זאת עושים אחרים.

אטקין - גם דעתו שהסבה העיקרית למאורעות הייתה דתית. חברון וירושלם אינן רצויות לסחור. אצלנו ספרו שהמסגד כבר נחרס, בחברון הרגיו ע"י הסכנה הנשקפת למסגד. גורם שני היה - המטרת: ההרגשה שהממשלה לא חפזת, שהיהודים הם הפקר. אולם כעבור זמן - החלו לפעול גם גורמים אחרים. בימים הראשונים של המאורעות היה רצון של הכפרים להחקר אליו, אחר כך הורע הסבב. כשזמנו על המאורעות נחקרו.

השפעת המשפטים - נפגשתי עם ערבי והיה בינינו וכות מי אשם. לבסוף אמר לי באירוניה - האמת אחך. כששאלוה סבת האירוניה, ענה: הממשלה אחכם ובבן גם האמת אחכם. כשסוצאים אצלכם נשק - אתם משלמים לירות אחדות, כשאצלנו מטיילים 30 איש על-יד הים - אומרים אותם לחמש שנים בעבודת פרך.

הטלת הקנסות זהו האמצעי האחד למניעת הפרעות להבא.

נוחן ערך רב לעתון. צריכים להוציא מיד. הערבי נוחן
ערך רב למלה נדפסת. העתון יכשיר את היחסים בינינו ובין הערבים.
היה חוסך יותר בעתון כללי מאשר עתון התחדדות. אם הערבי יראה
שהו עתון של הפועלים יזלזל בו.

אגידה: היו ערבים שעזרו לערבים במאורעות. אם נפנה אליהם
בספור המעשה וציון מעשיהם - זה יפעל. על-ידיהם נוכל לחדור
לתוהים יותר רחבים. למען עשות רושם יש צורך בעתון יומי, שיוכל
להגיד מיד על כל מאורע.

נולף: חילק על הרעה שקשה להקים ערבים. הדבר דווקא קל מאוד.
יש בארץ 20% בידויים המוכנים חמיר לשוב. אנחנו בעיניהם עשירים,
בשיחות הם כחלקים את הרכוש שלנו. אולם הם מפתחים מכות, יותר סבל
עם אחר. הפלחים לא חלכו להחנפל כי הם בזמן הראשון נדהמו, הם גם
קשורים לעבודה. היה אצלם סעם נשק, אולם אם ישנו המאורעות -
יובו החוקרים. הערבים שחיים בתוך היהודים יותר מס כנים. האנגלים
מחנכים להם עבדים, היהודים מחנכים להם מחנגדים. עלינו לחפש דרכים
איך לפלג: בין הפלח והנושך, בין הבדוי והכפרי. נחוצ אורגן של
פעולה חכמה. לחשלוט הפיצויים תהיה השפעה רבה.

העתון נחוצ - אבל זה דבר ממדרגה שלישית. היחסים

הישרים הם יותר חשובים.

יש צורך לארגן חבר אנשים שיודעים ערביה ויכלים לבוא
בדברים עם הערבים. הם יאספו ידיעות וגם יעבדו הוראות להתנהגות.

ישראל שוחם : אין לדעתי חנוכה לאומית של הערבים בא"י. אסף
נשען על העתונות ועל אינטלגנטים בודדים. רוב האנשים שנפגש בהם
הם נוצרים, והם ודאי לא לאומיים ארצישראליים. האינטלגנציה
הערבית קטנה מאוד. רוב עורכי העתונים - פלשטין, כרמל - הם
נוצרים. על מי נשענים אינטלגנטים אלה ? ההסונים הערבים הם
מגוונים ומנומרים בארץ. באינטלגנציה יש מלחמה על השלטון. הם
רואים בנו קונקורנטים.

הפלחים לא האמינו שזרקו פצצות במסגד. הערבי הוא
ערום אבל הוא סחמם. הוא ידע שלא הרסו את המסגד אבל הוא רוצה
לשדוד. דברתי עם עשרות ערבים אחרי המאורעות, כל אחד אומר לי:
אנחנו יודעים שכל זה שקר, אבל הג'הלין מאמינים. יש משפחות
גדולות שרבות ביניהן - הוסיינים ונששיבים. יש משפחות יוחר
קטנות שהן רבות על עניינים יוחר קטנים. מנצלים את המאורעות
בשביל אינטרסים פרטיים. החוסיינים הבטיחו שישלמו פנסיה חסידית
לאלסנות אם בעליהן יתרגו, הבטיחו למורים משרות חסידיות. הממשלה
חפסה סכת מיום 12 אוגוסט שבו הזמינו שיכי שכס וחל-כרם לירושלם
לגמור עם היהודים. הסופתי אומר שהוא לא חכם, ויחכן שבאמת החתים
אחר בשמו, למען שיוכיח אחר כך שזהו מזויף.

הנוצרים מצטרפים לעניין זה ספחד. אסף לי נוצרי אחד:
אני שונא את הערבים יותר מסך, אבל אני מפתח מהם, הם יכולים לשחוט
אוחנו. רק סתוך אינטרסים כלכליים הם מונעים. אין שום קשרים

קולטוריים. יש תחום בין פלח מושלימי ובין פלח נוצרי.
כל המאורעות באו סתוך אינטרס המופתי לשלטון. גם
האופוזיציה אינה לאומית. הם אומרים לנו: אין אנו נגדכם,
אנחנו אפילו לא נגד הצהרת בלפור, אולם למען שנוכל להלחם
בחוסיינים עלינו להופיע כמתנגדים שלכם.
אם למען עלות לשלטון יהיה צורך לאופוזיציה לסדר
מהומות - יעשו זאת.

יש להבחין מה שהסתדרות צריכה ומה שיש לעשות בכלל.
יש שני נגודים. המופתי והאופוזיציה, הנוצרים והמושלימים. בין
הפלחים ובין הבידוים יש נגוד וגם קשר. הפלחים מפתחים מהבידוים
אולם כשילכו בידוים נגד יהודים יצטרפו אליהם פלחים.
הערבים צריכים להרגיש שאנחנו כוח. בלי שנהיה כוח
לא נוכל לבוא אחם בדברים באופן נורמלי. איות יחסים למחולה
ואיות לכפר גלעדי ?

העמק עכשיו סגור. ערבי מפתח להכנס. אנשי כפר-
גלעדי נסו לאסוף השיכים מהחולה. באו אבל קשה היה להדבר כשיהודי
נכנס. למקום ערבי פוגשים אותו בקריאות זלזול.
(שמוליק וחיים שטורמן מעירים: יש לנו עכשיו יחסים
טובים, כשאנו נכנסים עכשיו לכפר פוגשים אותנו בכבוד, אפילו הילדים
צועקים: שלום).

צריכים להחאמץ לחדש היחסים. יש להוציא עחון. העחון
צריך להיות פשוט, בלי פרובלימות. העחונות הערבית היא נבזית ומלאה
בדיות שפלוח. העחון שלנו צריך להכחיש את כל הבדיות הללו.

אנו צריכים לרכוש השפעה על מורים. אמנם זה קשה, כי
המקשורים למגלם איסלמי. אבל יש גם מחנגדים. מלבד העתון יש
צורך במקרים יוצאים מן הכלל בפריקלציות.

ברית טרוםפלדור מסדרת עכשיו אגודת אכרים יהודים -
ערבים. יש אחרים שיש להם חכניות כאלה. הדבר הזה מסוכן. לא
צריכים לרמות את הערבים.

אני חושב שהבידורים צריכים להיות על צדנו. צריכים לעשות אחס
ברית - אבל ברית של כבוד. הבידורים הם הסכנה חכי גדולה. אין
פחד מהפלחים ועלינו לקשור קשרים אחס.

עלינו להחקש גם עם הדרוזים. באו הצעות מצדם.
הם רואים בערבים הארצישראליים את שונאיהם.

משה שרתוק : לא שמעתי את הוכחות, עלינו לקבוע שבין הערבים
כמו בכל קבוצה יש סנטימנט של עם, כלל, גזע. עלינו לקבוע שנית -
שלערבי יש פחד סתום מכניסת היהודים. הארץ שהייתה עד זמן מה
ערבית בלבד - חודלה להיות כך.

מסבך את המצב - ההחרוצות בין טובת הפרט ובין טובת
הכלל. חלק גדול של ערבים ניהנים מכניסת היהודים. יש גם בורדים
שסובלים ממגע היהודים, אולם הרוב ניהנה. והפרט מרגיש שכניסת היהודים
מהנה אותו, אולם בתור חלק של הכלל הוא סובל. וחוא מחבייש בהנאתו
הפרטית, והוא מתאמץ להסחירה, וזה שולל ממנו את הכבוד העצמי והוא
סובל מכך. אילו היינו יוצרים חנועה פועלים שעובדה יחד אתנו,
והייתה נוצרת הרגשה כלל - כלל מעמדית לא היה מחבייש בזה. שאלה

היא. אם זה היה מתאחד עם הרגש הלאומי שלו.

מפני שחברה כזו חיונית לתנועה הלאומית - אינם דואגים לחנוך. לצרכי העם - נהפכה חנוכה זו לכלי נצול של יחידים ומשפחות בעלי אינטרסים פרטיים. ע"י כך יש התפרדות במחנה הערבים, הם מתאחדים רק בשעה צרה. כי העניינים הפרטיים מהגדרים. יש מלחמה בשעה נצחון של המופתי: המושלמיות, החוסיינים; הסניע העיקרי של המופתי הוא ענינו הכספי הישר.

מזמן שיצר סמואל את המועצה המושלמית והעמיד בראש את הקופתו עברו שנים אחדות עד שהבין מה הריוח שהוא יכל להפיק מהעסק הזה בשביל עצמו ובשביל משפחתו. המועצה המושלמית יצרה כוח משקי מהקופה הזאת. והמופתי ראה שהוא יכל לרכוש בידו עושר וכוח, ע"י מסגד עמר וקדשי המושלמים שבארץ יש למועצה המושלמית, ערך בין לאומי.

חרכיה נעשתה חילונית. חג'ו נמצא בידי והבים שאינם כשרים בעיני האישלם. והמופתי הבין לעשות את המסגד והבורק לענין מושלמי כללי. הרים צעקה שהמסגד בסכנה, גרה את היהודים, החל לאסוף כסף לחקון המסגד, אספו 90,000 לא"י, לפי הוראת עצמם הוציאו רק 60,000 לא"י ואיך הוציאו ? נולד היאבון. החלו לרכוש קרקעות. יש פחות בדימוס במצרים עניים שנכונים להמכר למופתי בכסף. ויש להם ענין כספי שבא"י חבצר אש ותהיה מחלוקה ואפשר יהיה לעורר את האיסלם ע"י כך אפשר גם לדכא את האופוזיציה והעחון הסרבה לצעוק נגד היהודים ולהעליל עלילות - נקרא יותר. עחון שיגן על היהודים לא יקרא. הסגין נמצא בניגוד לרגש הכללי, ולא ימשוך אחריו הסון.

חקורא לא ישעה למאסרו.

זהו המצב שאנו נמצאים בו. הערבים מאוחדים בקשרי דם. אסנם נארגו קשרים כלכליים בין יהודים וערבים, במסחר, במשלוח ת"ז ועוד, אולם יש זעזועים שהם יוחר חזקים והם יקרעו כל הקשרים. סחרון רדיקלי לכך אין, ועלינו לעשות דברים שאולי לא יועילו כל כך, אבל אם רק יש לנו במחון שלא יזיק - עלינו לעשותו. צריכים להוציא עחון, ואולי עוד יוחר חשוב להוציא עלונים. אין להסביר כיצד לא הופיע עד עכשיו אף עלה אחד. הארגונים המלאכותיים של

בן-גוריון: שמענו תאורים אחרים, המקילים על הבנת המצב.

הוכוח אם יש חנועה לאומית הוא וכוח במלים. החנועה מרכוח המונים וזהו העיקר. אין אנו רואים חנועה חחיה וערכה המוסרי מסופק. אולם בוובן פוליטי זוהי חנועה לאומית. יש בחנועה זו הופעה שלילית החלויה באופי הערבי. רציחי כל השנים לעקור מלבי יחסים מוקדמים לערבים, אולם נשארה לי הכרה, כי אין עם שנותן באחוז כח גדול לסכירה עצמו כערבים. מזה מסיקים רבים, כי עלינו לקנות ערבים, זוהי דרך קלוריסקי. (זוהי שטח הממשלה האנגלית - וולף) בשביל אנגליה אולי זו שמה טובה. היא מעוניינת בסומנמים, בשבילנו המעוניינים בפוליטיקה של דורות, דרך זו מסוכנת ואנחנו יכולים ללכת רק בדרך האמת ועלינו לעשות כל מה שאפשר לעשות סחוך סצפון נקי. ואני אומר זאת לא סחוך נאיביות. ביסוד הערבים יש כל מה שיש ביסוד האדם,

תקורא לא ישעה לסאסרו.

זהו הסצב שאנו נמצאים בו. מערבים מאוחדים בקשרי דם. אסנם נארגו קשרים כלכליים בין יהודים וערבים, במסחר, במסלוח ת"ז ועוד, אולם יש ועזועים שהם יותר חזקים והם יקרעו כל הקשרים. פחרון רדיקלי לכך אין, ועלינו לעשות דברים שאולי לא יועילו כל כך, אבל אם רק יש לנו במחון הלא יזיק - עלינו לעשותו. צריכים לתוציא עחון, ואולי עוד יותר חשוב לתוציא עלונים. אין להסביר כיצד לא הוסיף עד עכשיו אף עלה אחד. הארגונים המלאכותיים של

41-1

בן-גוריון: שמענו האורים אחרים, המקילים על הבנת הסצב. הוכוח אם יש חנועה לאומית הוא וכוח במלים. החנועה מלכות הסונים וזהו העיקר. אין אנו רואים חנועה אחיה וערכת הסוסרי ספוקס. אולם בסוכן פוליטי זהו חנועה לאומית. יש בחנועה זו הוסעה שלילית החלוייה באופי הערבי. רציחי כל השנים לעקור מלבי יחסים סוקדמים לערבים, אולם נשארת לי חכרת, כי אין עם שנותן באחוז כה גדול לסכירת עצמו כערבים. מזה מסיקים רבים, כי עלינו לקנות ערבים, זוהי דרך קלוריסקי. (זוהי שפה המבטלת האנגלית - וולף) בשביל אנגליה אולי זו שפה טובה. היא מעונינת בסוסנסים, בשבילנו המעונינים בפוליטיקה של דורות, דרך זו ססוכנה ואנחנו יכולים ללכת

אלא אצלנו גוברים אלמנטים של לאומיות ויושר. ואצלם גוברים יסודות אחרים, שישנם גם אצלנו. לפנות אנו צריכים אל היסודות הטובים שבקרבי. אין אנו צריכים לוולף להפוך את הקרבי לציוני, כי לא יהיה כזה. בזה יש הנגוד האמתי בינינו ובין הקרבים. אנו ותם רוצים להיות רוב וזהו היסוד המזויף של אנשי בריח שלום, אם הם ציונים ורוצים אך לרסוח את הקרבים. אלא מה אנו צריכים לעשות? יש לקרבים קנינים אחרים שאינם בשטח הציונות ואינם נמצאים בנגוד איתנו. בהם עלינו לעשות מעשים משותפים עם הקרבים. עלינו לא לעשות שום דבר שיש בו משום קפוח, זלזול, בוז ועלבון לקרבי. זה דורש מאתנו גם הזהירות הפוליטית. נרגיל את עצמנו להתייחס לקרבי כמו לאדם. זה לא מספיק, ויש שטח של קנינים משותפים, שלרגל ההתנקשויות והזרות אין אנו יכולים חמיד לעשות אותם, אבל חובה הם עלינו. קודם כל קנין עחון. עלינו להוציאו למען הסביר את האמת. חנני נגר עלונים, כי יעבור זמן עד שדברנו יפלס לו דרך, ואני בעד עחון גלוי וישר, כי גם הקרבי השקרן יודע לכבד דבר אמת. צריך לבצר פירסה עחונאית, שהקרבי יאמין בה. העחון צריך לצאת ע"י ההסתדרות, מחל-אביב, אשר ציונותו תהיה גלויה וברורה. הקרבי לא יאמין לברז, רק לאיש או מוסד, שידע אותו בחור נושא אמת. אין תקודת העחון לעשות את הקרבי לציוני, אלא להקנות לו מושג נכון מה זה ציוני. זה יגזול נשק מירי מעלילים. הקרבי צריך גם לדעת, כי הציונות אינה דבר מקרי, אלא כוח עצום. אז לא יאמין בגוזמאות לא על 80 מליון לבלפור ולא על זה שאספר לכלות את הישוב והציונות. הקרבי צריך לדעת את הכוח שעליו נשענת הציונות.

הדבר השלישי שהקרבי צריך לדעת שהציונות אינה מתקשה באינטרסים של הקרבים בחור חושבים. (קניות קרקע - אסף) אנו לא נקנה מאות אלפי דונמים אם הדבר לא יהיה לטובת החושבים. ועלינו להסביר זאת. צריך לדעת זאת לא רק הפלח שקבל את הפצוי אלא כל הפלחים, מלבד זאת יש שטח של יחסים פוליטיים וכלכליים משוחטים - מסים, חקי עבודה וכו'. ובוה צריך לעבוד יחד.

ביחס לנצול הנגודים. עלינו לא להתקרב בנגודים הדתיים והמשפחתיים. זוהי חרפה שבקורחנו נבחר נשייבי - האנטישמי. הנגוד הדתי והמשפחתי אינו יכול לשמש לנו בסיס. בשעה הגנה הכל מותר. גם הורגים אנשים בשעה כזו, אולם בדרך כלל לא נבנה מהנגודים האלה. אם משהו יתעלה על ידינו יעשה מעשי מתנגדינו שנגדם נלחמנו. אולם יש נגודים, שאינם כ"כ חזקים אבל עליהם צריכים לבנות, כי הם לא נרגנות, אלה הנגודים הסוציאליים. אין לי אילווי וח ואני יודע, כי הקרבי ילך עוד זמן רב עם האפנדי בימי מאורעות נגדנו. אולם רוב ימי חיינו בארץ אינם ימי מאורעות ואז עלינו לעבוד עבודה משוחפת עם הפלח המנוצל ועם הפועל.

לא נקבל החלטות. נעבד את הפרטי כל, נשלחו לכל הנקודות ונמשיך עוד בירור. הייתה כאן הצעה חשובה לדאוג לכך, שימצאו בכל ישוב אנשים היודעים לסדר יחסי שכנים. אני חושב לבריא את השאיפה להתיכז בא"י בחיינו העצמאיים, ולא להתקרב באחרים, אולם עלינו לדאוג לחנוך מספר אנשים, שיוכלו ליצור את היחסים הדרושים עם הקרבים.